



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

לפני כבוד השופטת עינת רביד – אב"ד

כבוד השופט נפתלי שילה

כבוד השופטת נועה גרוסמן

מעוררת

ש' כ'

ע"י ב"כ עו"ד גייזלר ועו"ד ואלך

נגד

משיבות

1. נ' כ'

ע"י ב"כ עו"ד רופא

2. א' כ'

3. ט' נ'

4. א' ק'

5. א' ר'

ע"י ב"כ עו"ד פילד ועו"ד מסר

### פסק דין

1

2

#### השופט נפתלי שילה:

3 לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה מיום 24.2.20 (כב' השופט ארז שני

4 בתמ"ש 1165-06-18) שקבע שחזקת השיתוף שבין המערערת לבעלה המנוח לא חלה על נכסים

5 חיצוניים שהמנוח קיבל במתנה מאביו.

6

7

#### א. רקע עובדתי

8 1. המערערת (להלן גם: האישה או ש') נישאה למנוח ז' כ' ז"ל (להלן: המנוח או ז') כשהייתה

9 כבת 18 ביום 25.12.60 (להלן: בניה"ז) והם חיו יחדיו כזוג נשוי במשך כ – 58 שנים, עד

10

לפטירת המנוח ביום 3.3.18.

11

12

2. מנישואי ש' והמנוח נולדו חמשת המשיבות.

13



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

3. ביום 14.9.17 ערך המנוח צוואה שקיימה לאחר מותו (להלן: **הצוואה**). המנוח הוריש  
בצוואתו את דירת המגורים שבה התגוררו בניה"ז בק' למערערת (להלן: **דירת המגורים**)  
ובנוסף העניק לה סך של 180,000 ₪. דירה נוספת שהיתה רשומה ע"ש המנוח בקומה 7  
באותו בניין, צווה המנוח למשיבות בחלקים שווים (להלן: **הדירה בקומה 7**). את זכויותיו  
במקרקעין בח' ובק' צווה המנוח רק למשיבות 3-5. גם את כל הכספים בחשבונות הבנק שלו  
ויתר נכסיו לרבות מקרקעין, מיטלטלין ותכולת כספת בבורסת היהלומים, צווה המנוח רק  
למשיבות 3-5. למשיבה 1 המנוח העניק סך של 100,000 ₪ ולמשיבה 2 סך של 190,000 ₪.  
8
4. ביום 7.2.18 הגישה המערערת בקשה למינוי אפוטרופוס למנוח לאחר שעבר אירוע מוחי.  
במכתב העו"ס שצורף לבקשה ציינה העו"ס כי: **"התרשמתי כי ש' היא המטפלת והתומכת  
העיקרית בז'. במהלך האשפוז ש' נמצאת לצדו ודואגת במסירות לכל צרכיו... להתרשמותי,  
אשתו ש'... תפעל לטובת החולה בכל המובנים"** והיא המליצה שש' תמונה לאפוטרופסית  
זמנית לגופו של המנוח. בו ביום, מונתה ש' לאפוטרופסית זמנית לגופו של המנוח.  
14
5. בחודש יוני 2018 הגישה המערערת תביעה שבמסגרתה עתרה להצהרה שמכוח חזקת השיתוף  
שחלה בינה לבין המנוח, היא הבעלים של מחצית הזכויות שהיו למנוח, לרבות כל רכוש  
שהיה רשום על שמו בלבד ולמעט מקרקעין בח' שהמנוח קיבל בירושה מאביו. לטענתה, היא  
והמנוח לא חתמו על הסכם ממון ולאור תקופת הנישואין הארוכה, חזקת השיתוף חלה גם על  
נכסים שמקורם במתנות שהמנוח קיבל מאביו (להלן: **הסבא**). המערערת טענה גם, שהדירות  
בק' נבנו על מקרקעין שהמנוח רכש בתקופת הנישואין באמצעות כספים שהוא הרוויח  
ממפעל שהיה בבעלותו. המשיבות 1,2,5 התנגדו לתביעה. לטענתן, הוכח מהליכים אחרים  
שהתנהלו בבית המשפט, לרבות בהליך שהוגש כנגד המערערת ע"י האפוטרופוס של אמה  
ושבמסגרתו התברר שהמערערת גנבה ממנה כספים, שהמערערת אינה אמינה כלל. לטענתן,  
המערערת יודעת היטב שכל נכסי הנדל"ן שהיו ע"ש המנוח מקורם במתנות וירושות שהוא  
קיבל מאביו המנוח ומדובר בנכסים חיצוניים שחזקת השיתוף לא חלה עליהם. בנוסף נטען,  
שהמערערת השתתה שיהוי ניכר ולא הגישה את תביעתה בחיי המנוח והדבר מלמד שהיא  
ידעה היטב שלא חלה ביניהם כל חזקת שיתוף והם שמרו על הפרדת רכוש מוחלטת. לדבריהן,  
מדובר במזימה של המערערת לנגוס בחלקן בעיזבון, כשהמערערת יודעת שחל ביניהם משטר  
של הפרדת רכוש מוחלטת ולא היה ביניהם שום שיתוף רכושי. אפילו חשבון הבנק המשותף



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 היחיד שהיה להם נסגר בשנת 2009 והמנוח לא רצה לשתף כלל את המנוחה ברכושו. נטען  
2 גם, שבשנת 2013 בניה"ז אף הגישו בקשה משותפת לגירושין. לטענתן, המשיבות 3-4 עשו  
3 יד אחת עם אמן על מנת להגדיל את חלקן בעיזבון.  
4  
5 6. ביהמ"ש קמא קיבל את עמדת המערערת לפיה חלה על בניה"ז חזקת השיתוף ביחס לנכסים  
6 שנצברו בחיים המשותפים ואולם ביחס לנכסים שהיו רשומים ע"ש המנוח ושמקורם במתנות  
7 וירושות שקיבל מאביו, נקבע שלא חלה חזקת השיתוף.  
8  
9 7. המערערת לא השלימה עם פסק הדין והגישה ערעור.

### ב. תמצית פסק הדין

11  
12  
13 1. מניעת גישתה החופשית של המערערת לכספים לאור סגירת החשבון המשותף, אין בה די  
14 לביטול חזקת השיתוף. ברם, כפי שאף נקבע בחוק יחסי ממון בין בני זוג תשל"ג – 1973  
15 "שנבנה על יסודותיה של חזקת השיתוף", יש להחריג מאיזון המשאבים נכסים שבאו במתנה  
16 או בירושה למי מהצדדים וכך יש להורות גם ביחס למי שחלה עליו חזקת השיתוף.  
17  
18 2. עיקר המחלוקת בין הצדדים נוגעת לקרקע בק' שכתוצאה מעסקת קומבינציה הניבה למנוח  
19 ארבע דירות בבניין. האישה טוענת שהיא היתה מעורבת בטיפול הכרוך בדירות, כגון בביצוע  
20 הזמנת השיש והזמנת רכיבים שונים לדירת המגורים והיא אף חתמה על טופסי קבלת החזקה  
21 בדירות מהקבלן וקיבלה אותן בפועל. ברם, העובדה שהיא קיבלה את מפתחות הדירות "אינה  
22 שוללת את הטענה כי שימשה כשליח או עוזר אך מקור הנכס אינו אלא במתנות הסב" ולכן  
23 אין לה זכויות בהן.

24  
25 3. האישה כיזבה ו"המכזב לבית המשפט לא ייחשב כאמין, בכל גרסאותיו...שליחת יד בכספי  
26 האם, ניסיונה של ש' "לזכות מן ההפקר" ברכב או בחלק מהנכס בח', רקימת ניסיון העסקה  
27 עם מי מהבנות, די בהם שלא אתן אמון בגרסתה העובדתית של ש'".  
28



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-05-29298 כ' נ' כ' ואח'

4. "הדעת נותנת כי גם נכסי ק' וכו' הם בגדר מתנת הסב, שאיש לא מכחיש שנהג ליתן מתנות  
יקרות ערך במקרקעין... לאור מנהגה של ש' אין לי כל סיבה להעדיף גרסתה, שיש לה לכאורה  
תועלת בצידה על פני גרסת האחרים. צוואת הסב... לפיה נתן למנוח את קרקעות ק' ודירה  
נוספת, היא בבחינת ראייה חיצונית מהימנה יותר מאשר אמירותיה של ש'. הוא הדין הנלמד  
גם מהצהרות הסב מיום 28.11.82 לעניין מקור הכספים לרכישת המקרקעין הנזכרים שם ואין  
נפקא מינא אם נעשה התצהיר לצורכי מס או לכל צורך אחר, שהרי אין בנמצא כל קביעה כי  
אותו תצהיר בן כ – 40 שנה לא אמת היה".

8

5. לכן, כל הנכסים החיצוניים אינם חלק מהשיתוף שבין המנוח לאישה, מאחר ש"סביר יותר כי  
מקור הרכישה הוא אכן בירושת הסב".

11

6. לאור התוצאה והתנהלות האישה, חויבה האישה בהוצאות המשיבות 1,2,5 בסך של 45,000  
ש"ח בגין התביעה הרכושית.

14

### ג. תמצית טענות המערערת

16

1. המשיבות 1,2 ו – 5 ערכו לאמן מסע של "דה לגיטימציה" וביהמ"ש קמא התרשם ממנה  
באופן שלילי על לא עוול בכפה, לאור הליך קודם שקשור לכספי אמה של המערערת ושכלל  
לא היה רלוונטי לתביעתה הרכושית לשיתוף בנכסים.

20

2. היא והמנוח היו זוג למופת והיא טיפלה בו במסירות רבה גם בשנתיים שקדמו לפטירתו  
כשמצבו הרפואי התדרדר. רק בשנת 2013, בלהט של ויכוח ביניהם, הוגשה ע"י שניהם בקשה  
משותפת לגירושין ואולם הם זנחו את הבקשה והתיק נסגר ללא כל דיון ומחוסר מעש כעבור  
כחצי שנה.

25

3. הוצגו ראיות רבות המעידות על שיתוף כלכלי מלא בין בניה"ז. הם ניהלו חשבון בנק משותף  
משנת 1972 ועד שנת 2009 וגם לאחר מכן הם המשיכו להתנהל כתא כלכלי אחד ומעולם לא  
היתה ביניהם פנקסנות. ש' נהגה "למלא את הצ'קים" בכתב ידה והמנוח רק הוסיף את

28



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

- 1 חתימתו. כל בקשה כספית של מי מהמשיבות היתה "עוברת" קודם כל דרכה. היא קיבלה את  
2 החזקה בדירות שנרשמו ע"ש המנוח, היא הזמינה שיש לכל ארבעת הדירות שהמנוח קיבל  
3 בבניין בק' והקבלות נרשמו על שם שניהם.  
4
- 5 4. בשנת 1992 ש' והמשיבה 5 היו מעורבות בתאונת דרכים והפיצויים שהמערערת קיבלה בסך  
6 של 480,000 ₪ הועברו לידי המנוח לצורכי התא המשפחתי. כמו כן, בשנת 1983 העביר אביו  
7 של המנוח את דירתו בת', במתנה, למנוח ולה יחדיו. הדבר מוכיח שאף אביו של המנוח לא  
8 רצה למדר אותה מנכסים שהוא העביר לבנו במתנה.  
9
- 10 5. הקרקע בק' נרכשה ע"י המנוח ואחיו במכרז שנערך ע"י כונס נכסים בתקופת החיים  
11 המשותפים (בשנת 1979) ועו"ד מססה, שהיה עורך דינו של המנוח ומקורב אליו מאוד העיד  
12 שמקור הכספים לרכישת הקרקע בק' שעליה נבנו הדירות שהמנוח קיבל כתוצאה מעסקת  
13 קומבינציה, מקורם בכספים שהמנוח הרוויח ממפעל היהלומים שלו. עו"ד מססה הוא עד  
14 אובייקטיבי וטעה ביהמ"ש קמא שעה שהתעלם לחלוטין מעדותו ולא הזכיר אותה כלל.  
15
- 16 6. טעה ביהמ"ש קמא כשקבע שמקור הכספים לרכישת המקרקעין בק' הוא מאביו של המנוח  
17 לאור דברי הסבא בצוואתו. שהרי, צוואה היא "מעשה אישי חד צדדי" והצהרה זו של הסבא  
18 לא יכולה להכריע את גורלה של חזקת השיתוף בינה לבין המנוח. גם הסתמכות ביהמ"ש קמא  
19 על תצהירו של הסבא משנת 1982 שבו הוא הצהיר שהקרקעות שנרכשו ע"י המנוח בה' מומנו  
20 מכיסו עבור בניו, אינה ראייה. שהרי, מדוע הסב נזכר בשנת 1982 להצהיר על המקור הכספי  
21 לרכישת מקרקעין בשנים 1975 ו-1977? היה על ביהמ"ש קמא לאמץ את עדותו של עו"ד  
22 מססה לפיה המנוח אמר לו שתצהיר זה של הסבא נערך לצורכי מס בלבד וכי המנוח רכש  
23 מכספיו שלו מקרקעין אלו ורשם אותם ע"ש אביו ולאחר מכן הסבא העביר לו אותם במתנה.  
24 לא הוכח כלל שהמקרקעין בק' ניתנו במתנה ע"י הסבא למנוח וכי הוא מימן את רכישתם.  
25
- 26 7. ביהמ"ש קמא התעלם מעדותו של עו"ד מססה שהעיד שאמר למנוח שש' עלולה לטעון  
27 שמגיע לה מחצית מכל רכושו והוא "עשה עם היד אל תדאג, יהיה בסדר" ולא האמין שש'  
28 תפנה לבית המשפט בתביעה. עו"ד מססה העיד שהבהיר למנוח "לא פעם ולא פעמיים" עוד  
29 בטרם שהמנוח ערך את צוואתו, שש' יכולה לתבוע מחצית מהזכויות ולמרות זאת, המנוח לא



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 ביקש לחתום על הסכם ממון ולעולם לא הנחה את עו"ד מססה למנוע מש' רכוש כלשהו או  
2 להודיע לה בכל צורה שהיא שאין לה שום זכויות ברכוש הרשום על שמו.

3  
4 8. נ' וא' שקיבלו במתנה דירות מהמנוח לאחר שנמכרו שתי דירות שהיו בבעלות המנוח בבניין,  
5 הודו גם לש' על המתנה הנכבדה והן ראו במתנות אלו, מתנות שקיבלו משני ההורים יחדיו.  
6 ש' אף חתמה יחד עם המנוח על הסכם להשכרת הדירה בקומה 7 והדבר מלמד שגם המנוח  
7 ראה בה שותפה בדירה. ש' גם רכשה מזגנים, ארונות אמבטיה ודלתות לדירת המגורים והדבר  
8 מלמד שהיה ברור גם למנוח שהדירה משותפת. היא והמנוח אף הסכימו לאחר שהמנוח ערך  
9 את צוואתו, להעביר לנכדתם ס' מחצית מדירת המגורים, תוך הותרת זכות מגורים לה ולמנוח  
10 במשך כל ימי חייהם. ש' חתמה גם על הסכמה להעברת מחצית הדירה והדבר מלמד שגם  
11 המנוח ידע שהדירה משותפת ושייכת גם לש' והיה צורך בהסכמתה למכירת הדירה.

12  
13 9. ש' חתמה על הסכמה למכירת שתי דירות בבניין, מאחר שהיה ברור גם למנוח שהעדר רישום  
14 פורמאלי של הדירות גם על שמה לא גורע מזכויותיה על פי הדין. טעה ביהמ"ש קמא  
15 שהתעלם מהפסיקה שקובעת שכשזוג חי בהרמוניה במשך זמן רב, כאשר בת הזוג משתתפת  
16 במאמץ משותף בביתה פנימה בעוד הבעל דואג לפרנסת המשפחה, חלה חזקת השיתוף ביחס  
17 לכל רכושם "יהיה מקורו אשר יהיה". במקרה דנן, ש' לא תבעה זכויות במקרקעין בח' מאחר  
18 שמקרקעין אלו קיבל המנוח בירושה ורק ביחס אליהם היא מסכימה שהם היו שייכים רק  
19 למנוח.

20  
21 10. פסיקת ביהמ"ש קמא משמעה ריקון מכל תוכן של חזקת השיתוף בין המערערת למנוח, שהרי  
22 כל הנכסים לפי פסיקת ביהמ"ש הם חיצוניים. לא ניתן להתייחס למערערת שקיבלה חזקה  
23 בכל הדירות בבניין כשליחה או כעוזרת של המנוח. מדובר באישה שחייתה עם המנוח במשך  
24 כ – 58 שנים באופן הרמוני והיא הסתמכה על כל הרכוש שנצבר במשך שנים אלו. משהמנוח  
25 לא הבהיר לה מעולם שאין בכוונתו לשתפה בנכסיו החיצוניים, יש להחיל את חזקת השיתוף  
26 על מלוא נכסיו.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

11. יש לקבל את הערעור ולקבוע שהמערערת זכאית למחצית מכל הרכוש הרשום ע"ש המנוח  
לרבות המקרקעין בק', הכספים בבנקים, תכולת הכספת והדירה בקומה 7 וכן יש לבטל את  
חיובה בהוצאות.

12. המשיבות 3-4 הודיעו שהן תומכות בעמדת המערערת וכי המנוח ראה באמם שותפה מלאה  
בכל הנכסים, לרבות אלו הרשומים על שמו בלבד.

### ד. תמצית טענות המשיבות 1 ו- 5

1. המשיבה 1 הדגישה שעל פי צוואת המנוח היא קבלה חמישית מהדירה בקומה 7 וסך של  
190,000 ₪ בלבד והמערערת מנסה לגזול ממנה עשירית מדירה זו, דהיינו סך של כ –  
300,000 ₪. בניה"ז התנהלו כל חייהם בהפרדת רכוש מוחלטת ונכסי המנוח, לרבות הקרקע  
בק', ניתנו לו במתנה מאביו. לא היתה לבניה"ז כל כוונת שיתוף ו"המערערת היתה אישה  
בוגדנית ובינה לבין המנוח היו מריבות רבות, בעיקר בענייני כספים".

2. על פי הפסיקה, בהיעדר ראיות פוזיטיביות אודות שיתוף בנכסים, לא יכללו נכסים חיצוניים  
בתוך נכסי חזקת השיתוף. נקבע ששיתוף בנכסים חיצוניים לא ייקבע עקב שיקולי צדק  
וביהמ"ש יחיל את חזקת השיתוף רק אם ניתן לשער שלכך התכוונו בני הזוג. בית המשפט  
אינו רשאי "לשים את הבנתו, תחושותיו ותפיסת עולמו שלו באשר לדרך ההתנהלות הרכושית  
הראויה, תחת נוהגם ורצונם של הצדדים עצמם".

3. הוכח בראיות חד משמעויות שזכויות המנוח מקורן במתנות שהוא קיבל מאביו והן נשמרו  
בהפרדה מוחלטת מהמערערת לכל אורך שנות הנישואין. על פי ההלכה, כשנכס חיצוני נשמר  
בנפרד, הנכס החיצוני לא יהפוך למשותף. במקרה דנן, כוונתו הברורה של המנוח היתה שלא  
לשתף את המערערת בנכסיו.

4. הנכסים שנותרו בעיזבון המנוח הם המקרקעין בק' והדירות בבניין וכן תמורת מכירת  
המקרקעין בה' שהיו רשומים על שמו בלבד. כשם שהמערערת לא תבעה זכויות במקרקעין  
בח' והודתה שהם רכוש נפרד של המנוח היות שהמנוח קיבל אותם בירושה, הוא הדין ביחס



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

- 1 לדירות ולמקרקעין בק' ולתמורת מכירת המקרקעין בה' שהופקדו בחשבון בנק ע"ש המנוח  
2 בלבד.
- 3  
4 5. בצדק קבע ביהמ"ש קמא שצוואת הסבא היא ראייה ניצחת לכך שהמקרקעין בק' לא נרכשו  
5 כתוצאה ממאמץ משותף של בניה"ז אלא ניתנו למנוח במתנה מאביו. בצדק התעלם ביהמ"ש  
6 קמא מעדותו של עו"ד מססה שעדותו היא עדות שמיעה מובהקת שהופרכה. כמו כן,  
7 המערערת הודתה שדמי השכירות מהדירה בקומה 7 הועברו לידי המנוח לחשבון בנק נפרד  
8 שהיה רשום על שמו בלבד. גם תמורת מכר המקרקעין בה' שהיו רשומות ע"ש המנוח  
9 ושהמנוח קיבלם במתנה מאביו, הופקדו בחשבון נפרד ע"ש המנוח שנפתח במיוחד לצורך  
10 כך ולכן ברור שנשמרה הפרדת רכוש מוחלטת. המערערת הודתה בחקירתה שאבי המנוח קנה  
11 את המקרקעין בה' והעניק אותה לבניו.
- 12  
13 6. צדק ביהמ"ש קמא כשלא נתן כל משקל לעדותו "המבולבלת, חסרת התימוכין, והבלתי  
14 מהימנה בעליל כשלעצמה של עו"ד מססה".
- 15  
16 7. העובדה שהמערערת חתמה על מסמכים לפיהם היא מוותרת על כל זכות שיש לה בדירות  
17 שנמכרו בבניין בק' וכן במקרקעין בג' שניתנו במתנה לחלק מהמשיבות והנכדים, מלמדת  
18 שהיא הודתה במפורש שאין לה כל זכות בנכסים אלו וחתמותיה אלו סותרות את טענתה  
19 שיש לה זכויות בנכסים חיצוניים מכוח חזקת השיתוף. גם העובדה שהמנוח לא ציין דבר  
20 בצוואתו ביחס לשיתוף של המערערת בנכסיו ומצוואתו עולה שהוא ראה את כל נכסיו כשלו  
21 בלבד, מלמדת שהוא לא ראה בה שותפה בנכסיו החיצוניים.
- 22  
23 8. כידוע, ערכאת הערעור אינה מתערבת ככלל בממצאים עובדתיים וביהמ"ש קמא קבע  
24 ממצאים עובדתיים וקביעות מהימנות ביחס למערערת שאין להתערב בהם. תמיכת המשיבה  
25 4 במערערת היא תמיכה למראית עין בלבד ואין כל פגם בכך שביהמ"ש קמא ביסס את קביעתו  
26 בדבר חוסר מהימנותה המוחלטת של המערערת גם על תביעה שהגישה האפוטרופוס של  
27 אמה של המערערת כנגדה בגין נטילת כספים רבים לכיסה שלא כדין.
- 28  
29 9. העובדה שהמערערת הסכימה להעביר מחצית מדירת המגורים לנכדתה ס', מלמדת  
30 שהמערערת הבינה היטב שאפילו דירת המגורים אינה משותפת והמנוח היה הבעלים היחיד





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

שלה. המערערת הסכימה שמחצית מדירת המגורים תעבור לס' ובזמן אמת היא לא עמדה על זכויותיה ולא טענה שיש לה זכות כלשהי אפילו בדירה זו.

10. המשיבה 2 הודיעה שהיא מבקשת לדחות את הערעור ואולם מפאת מצבה הבריאותי היא ביקשה לא לקחת חלק בדיון בערעור.

### ה. דיון והכרעה

1. כידוע, אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאים העובדתיים שנקבעו ע"י הערכאה הדיונית ואף במקרה דנן, איני סבור שיש מקום להתערב בקביעות העובדתיות של ביהמ"ש קמא. המשמעות היא, שאין להתערב בהכרעת ביהמ"ש קמא לפיה המקרקעין בק', הדירות בבניין ואף תמורת מכירת הקרקעות בה', הם רכוש שניתן במתנה למנוח ע"י אביו ולא מדובר ברכוש שנצבר כתוצאה ממאמץ משותף של בניה"ז.

2. ביהמ"ש קמא קבע שלאור העובדה שהנכסים שהיו רשומים ע"ש המנוח מקורם במתנה שהעניק לו הסבא, לא חלה עליהם חזקת השיתוף ולפיכך, למרות שהוצהר שעל הצדדים חלה חזקת השיתוף, למעשה לא מגיע למערערת כל רכוש מעיזבון המנוח (למעט מה שהוא הוריש לה בצוואה). זאת, מאחר שרכושו של המנוח שכלל את המקרקעין בק', הדירות בבניין, תכולת הכספת והכספים בחשבונות הבנק שאליהם הופקדה בין היתר תמורת מכירת המקרקעין בה', הם נכסים חיצוניים שמוחרגים מחזקת השיתוף.

3. אני סבור שביהמ"ש קמא שגה כאשר הסתפק בקביעה שמקור הרכוש שנרשם ע"ש המנוח נובע ממתנות שאביו העניק לו וכי די בעובדה זו ובעובדה שנכסים אלו נרשמו ע"ש המנוח בלבד, על מנת לשלול את הכללתם של נכסים אלו תחת כנפי חזקת השיתוף. שהרי, לאור הפסיקה שהתגבשה כפי שיפורט להלן, יש לבחון האם למרות העובדה שנכסי המנוח נשמרו בנפרד ועל שם המנוח בלבד, חזקת השיתוף לא חלה על בניה"ז, על אף שהם היו נשואים כמעט שישים שנה, היו אלו נישואין ראשונים שלהם, נולדו להם חמישה ילדים ולא נקבע שלא היו אלו נישואים הרמוניים.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

4. ביחס להחלת חזקת השיתוף על נכסים חיצוניים, אין אחדות דעים בפסיקה. קיימת גישה  
הנוטה לכלול גם נכסים חיצוניים בגדרי חזקת השיתוף בתנאים מסוימים וקיימת גישה מסויגת  
יותר השוללת הכללתם. בע"א 2280/91 רחמים אבולוף נ' מזל אבולוף, פ"ד מז(5) 596 (1993)  
דן ביהמ"ש בזוג שהיה נשוי 44 שנים ובמסגרתו נקבע שגם חנות שנרכשה זמן קצר לפני  
הנישואין מכספו של האיש בלבד, נכללת בגדרי הנכסים שחלה עליהם חזקת השיתוף. כב'  
השופט בך ציין (עמ' 602-603) כי:

"נראה לי, כי באותם המקרים שבהם משתכנע בית המשפט שחלה על בני הזוג חזקת השיתוף  
לגבי הנכסים שנרכשו במהלך נישואיהם, ומסתבר כי התכוונו השניים ליצור שיתוף מלא  
ברכושם, אזי יש להניח, כי כוונה זו אינה מוגבלת לרכוש שנצבר לאחר עריכת הנישואין. הרוכב  
המכריע של זוגות נשואים אינם עורכים, לדעתי, חשבונות כאלה ואינם מנהלים "פנקסות"  
בדבר הנכסים שכל אחד מהם רכש לפני החתונה... אין אפוא הבדל עקרוני בין סוגי הרכוש.  
ההבדל הוא רק בקלות ובקושי היחסיים בהרמת נטל ההוכחה, אם בן זוג מנסה לסתור את  
החזקה. כאשר תא משפחתי מתפרק לאחר קיום חיי נישואין הרמוניים, הרי קיימת לדעתי,  
הנחה, שהרכוש המצוי בידי שני בני הזוג הינם בבעלות המשותפת ונטל הראייה חייב לרבוץ  
על הצד המנסה להכחיש זאת".

5. בע"א 45/90 שמעון עבאדה נ' תקווה עבאדה, פ"ד מח(2) 77 (1994) נדון מקרה בו הבעל  
טען שמגרש שנרכש סמוך לאחר הנישואין באמצעות כספי ירושה וכספים שחסך לפני  
הנישואין מוחרגים מהרכוש המשותף. כב' השופט חשין קבע (עמ' 86) כי:

"גם לו היו דברים כטענתו של שמעון, הנה במשך השנים הרבות שעברו מאז רכישת הנכס –  
ובהיעדר אינדיקציה כי שמעון אמר לשמור את המגרש כנכס נפרד מן הרכוש המשותף – נטמע  
המגרש בכלל נכסי בני הזוג והפך לאחדים עמהם כנכס משותף".

ראו גם: ע"א 3563/92 עיזבון המנוח מאיר גיטלר ז"ל נ' דבורה גיטלר ואח', פ"ד מח(5) 489  
(1994).



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-05-29298 כ' נ' כ' ואח'

6. בע"א 806/93 יהודית הדרי נ' שלום הדרי, פ"ד מח(3) 685 (1994) קבע הנשיא שמגר (עמ' 692-3) כי:

"חזקת השיתוף איננה פרי של אירוע נקודתי אלא היא עולה מתוך תהליך שביטוי בחיים המשותפים ובמאמץ משותף וככל שמשך הנישואין מתארך, הופכת טענה מאוחרת בדבר המשך קיומה של הפרדה למלאכותית יותר ולבלתי אמינה יותר... חזקת השיתוף היא ביטוי לאורח החיים הבין אישי הנוצר לפי תפיסותינו ביחסים בין בני זוג המקיימים משק בית משותף ומשלבים מאמציהם לכדי מערכת מאוחדת. ברבות השנים נעלמים תחומי ההפרדה והנכסים – יהא מקורם אשר יהא – הופכים ל"בשר אחד".. לא הוכח כי הרישום הנפרד בדירת המגורים נעשה במטרה מפורשת וברורה של יצירת הפרדה ברכוש".

בע"א 1937/92 משה קוטלר נ' חיה קוטלר, פ"ד מט(2) 233 (1995) ציין כב' השופט אור (עמ' 243) כי:

"מגמת הפסיקה היא לאפשר קביעת שיתוף בדירת מגורים ואף בנכסים אחרים, גם על נכסים שנרכשו על ידי אחד מבני הזוג לפני הנישואין, כאשר הנסיבות מאפשרות להסיק כי חזקת השיתוף מתקיימת אף לגבי נכסים אלה".

ראו גם: ע"א 4151/99 בריל נ' בריל, פ"ד נה (4) 709.

7. בע"א 1880/95 דרהם נ' דרהם, פ"ד נ(4) 865 (1997) ציינה כב' השופטת דורנר כי:

"על פי השקפתי, יש להחיל את חזקת השיתוף בהיקפה המלא גם על רכוש שמלפני הנישואין".

בבע"מ 5939-04 פלוני נ' פלונית, פ"ד נט(1) 665 (2004) ציין כב' השופט רובינשטיין כי:

"מהו אפוא שיעור הדברים? רוח העידן, פתיחת הדלתות לגישה שאינה פורמלית בלבד הנאחזת ברישום הנכס, אלא בוחנת מצבים חברתיים ואישיים למהותם, מרחפת על פני הפסיקה זה שנים באשר לשיתוף הנכסים גם לגבי נכסים שנרכשו לפני הנישואין ובמיוחד דירת המגורים".



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

מפסקי הדין הנ"ל עולה שקיימת מגמה של הרחבת היקף הנכסים הכלולים בחזקת השיתוף והכללת נכסים חיצוניים תחת כנפי חזקת השיתוף.

8. הפרופ' שחר ליפשיץ בספרו "השיתוף הזוגי" (2016) דן ארוכות בעמדת הפסיקה בנושא החלת חזקת השיתוף על נכסים חיצוניים ולשיטתו, בנוסף למודל המאמץ המשותף הנורמטיבי הפועל באופן מעין קוגנטי ומוחל על נכסי המאמץ המשותף, קיים גם מודל שהוא מכנה "גישה קישורית קהילתית" (ראו עמ' 112-145). לפי גישה זו, מטשטשת ההבחנה בין נכסים חיצוניים לנכסים משותפים ובנסיבות מסוימות השיתוף הזוגי עשוי לכלול גם נכסים חיצוניים, נכסים שלפי מודל המאמץ המשותף אין לראותם כחלק מהנכסים המשותפים. לדבריו:

"לפי מודל זה, החשיבה האינדיבידואלית – מסחרית המקובלת, שבמרכזה הבחנה ברורה בין צדדים נפרדים, מפנה בשלב מסוים בחיי הנישואין את מקומה לצורת חשיבה זוגית, שעל בסיסה מתפתחת אצל הצדדים תודעת ה"יחידה" או הקהילה המשפחתית. התודעה המשפחתית מעודדת תפיסה ברוח "שלי שלך ושלי" ביחסים הזוגיים, ובמקרים מסוימים פנייה למקורות "ההיסטוריים" של כל נכס, תוך הבחנה בין נכסים משפחתיים לבין נכסים אינדיבידואליים, הופכת לבלתי רלוונטית ואף בעייתית... הקול החדש בפסיקה טרם גובש למודל קוהרנטי ומבוסס תיאורית, אך נראה כי הוא משלב תפיסה קוגנטית של מודל הקהילה המשפחתית ואינטואיציה סוציאלית המבקשת להגן על בן הזוג הביתי באמצעות הכרה בזכויותיו בנכסים החיצוניים" (עמ' 143-145).

9. הפרופ' ליפשיץ מציין גם כי:

"מודל הקהילה המשפחתית אינו מצדיק החלה של השיתוף על הנכסים החיצוניים על אף כוונתו המנוגדת של הבעלים הרשום.... לפחות במקרים של משפחות שקיימו אורח חיים קישורי (חיים ממושכים, יחסים תקינים פחות או יותר ואווירה של שיתוף במשפחה) על הבעלים הרשום מוטל להבהיר לבן זוגו כי אין הוא מתכוון לשתפו בנכסים החיצוניים. אסביר ואנמק: במקרים של חיים משותפים לאורך זמן, המלווים בדינמיקה של מאמץ משותף, ביחסים



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 תקינים פחות או יותר ובאווירה של שיתוף במשפחה, בן הזוג שהנכסים אינם רשומים על שמו  
2 נוטה להסתמך כלכלית על הנכסים של בן זוגו, גם אם לא מדובר בנכסים שנצברו במאמץ  
3 משותף. בחלק מהמקרים הללו הסתמכות זו גורמת לבן הזוג הביתי להזניח את האינטרסים  
4 האישיים הצרים שלו ולפעול לרווחתה המצרפית של המשפחה או אף לטיפוח הנכסים של בן  
5 זוגו, בהנחה שכל נכסי המשפחה, לרבות הנכסים החיצוניים הפרטיים "לכאורה" של בן זוגו,  
6 ישרתו גם אותו ביום סגריר... מכיוון שכך, אני סבור כי במצבים שבהם המשפחה חיה בדרך  
7 קישורית המעודדת הסתמכות, לא יהיה הוגן לשלול את תחולת השיתוף בשל כוונות  
8 סובייקטיביות שלא קיבלו ביטוי חיצוני ברור. על כן אי החלת השיתוף על הנכסים החיצוניים  
9 חייבת להתבסס על מצגים אובייקטיביים של הבעלים "הפורמלי", שיבהירו לבן זוגו כי אין הוא  
10 יכול להסתמך על הנכסים הללו" (עמ' 76-77).

11  
12 10. אני סבור שיש לאמץ את עמדתו של פרופ' ליפשיץ ולקבוע כי כאשר מדובר בנישואין  
13 ראשונים שהתקיימו עשרות שנים ללא "מהמורות" מיוחדות ובמצב בו שני בני הזוג תרמו  
14 לתא המשפחתי, מי באמצעות עבודה מחוץ לבית ומי בעבודה במשק הבית ובטיפול בילדים,  
15 יש להחיל את חזקת השיתוף אף על נכסים חיצוניים. זאת, אלא אם כן גילה דעתו בן הזוג  
16 שהרכוש רשום על שמו לבן זוגו באופן ברור, שאין לו כל כוונה לשתפו בנכסים אלו והוא  
17 אינו יכול להסתמך עליהם לעת פרידה או פטירה.

18  
19 11. כאמור, ביהמ"ש קמא לא דן בשאלה האם המנוח הבהיר למערערת שאין לה כל חלק ונחלה  
20 ברכושו הנפרד. ברם, מעיון בעדותו של עו"ד מססה, שהיה עורך דינו של המנוח בשנותיו  
21 האחרונות (ומשום מה ביהמ"ש קמא כמעט ולא התייחס לעדותו) עולה שעו"ד מססה הבהיר  
22 והזהיר את המנוח שהמערערת עלולה לדרוש מחצית מרכושו. ברם, המנוח התעלם  
23 מ"אזהרה" זו ולא ביקש ממנו לעשות דבר על מנת למנוע מהאישה להעלות טענת שיתוף  
24 בנכסיו החיצוניים כגון לנסות ולבקש מהמערערת לחתום על הסכם ממון או להתנות בצוואתו  
25 הענקת רכוש למערערת בכך שלא תדרוש מחצית מהרכוש לאור חזקת השיתוף. מעדותו של  
26 עו"ד מססה עולה שהמנוח היה מודע היטב לאפשרות שהמערערת תדרוש מחצית מרכושו  
27 ואולם לא הוכח שהוא פנה אליה ולו פעם אחת והבהיר לה שמבחינתו אין לה שום זכויות  
28 ברכוש שעל שמו ו"שלא תבנה" על רכוש זה.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

12. עו"ד מססה העיד שהמנוח היה "איש של יראה וכבוד ועל פיו יישק דבר ואף אחד לא יכול היה לשנות מה שהוא אומר ואם הוא החליט כך יהיה" (עמ' 37 שורות 20-22) ו"ההחלטות התקבלו על ידי ז' וש' היתה מגבה אותן" (עמ' 49 שורה 7). מצד שני, "היתה ביניהם אהבה והבנה מטורפת" (עמ' 46 שורה 14). לדבריו, ש' לא הופתעה ששמעה שמגיע לה מחצית מהרכוש (עמ' 41 שורות 33-34) ו"הסברתי לא פעם ולא פעמיים לז' שש' יכולה לטעון למחצית מהזכויות. אז הוא עשה כזה דבר, ככה, "הכול בסדר. תביא והיא תחתום ובאמת, היינו מביאים והיא חותמת. מה שהוא אומר – ככה" (עמ' 43 שורות 3-5).

לדבריו, המנוח היה "ער מאז ומעולם" ועוד לפני שערך את צוואתו, שהמערערת עשויה לדרוש מחצית מרכושו ואף לקבל מחצית מרכושו והוא היה "אדם מאוד מביין" (שם שורות 6-17 ועמ' 61 שורה 1).

13. עו"ד מססה אישר שאמר למנוח שייקח בחשבון שיש סיכוי שש' תקבל מחצית מרכושו ואולם המנוח לא האמין שהיא תעשה זאת (עמ' 46 שורות 16-29). לדבריו: "הוא לקח סיכון תוך צפייה שהיא לא תתבע את זה" (שם שורות 33-34) והאמין שהיא לא תעשה זאת (עמ' 63 שורות 28-32). עו"ד מססה העיד שכשהעלה בפני המנוח שש' עלולה לתבוע ולקבל מחצית מרכושו המנוח "היה עושה עם היד" אל תדאגו יהיה בסדר" (עמ' 64 שורות 6-14). משנשאל ע"ד מססה האם הוא שמע מהמנוח אי פעם שיש לו כוונה להדיר את המערערת מכספיו ורכושו הוא השיב שלא ואולם "בחלום בלהות ... לא היה צפי שש' תבוא ותתבע את הנכסים, אם כי הוא ידע שהיא יכולה לעשות את זה" (עמ' 47 שורות 3-4) והוא גם אישר שהמנוח מעולם לא ביקש ממנו לערוך הסכם ממון (שם שורות 34-36). המנוח, שלוה באופן שוטף בעו"ד "צמוד" שהבהיר לו שבהחלט ייתכן שלש' מגיע מחצית מכל זכויותיו, בחר שלא לעשות דבר למנוע זאת והוא לא פעל ל"הגנת" רכושו החיצוני.

14. המערערת העידה לאחר שנשאלה מדוע לא דאגה לעגן את זכויותיה ברכוש המנוח כי: "כל הביטחון שהרגשתי מבעלי, לא הרגשתי צורך... הרגשתי ביטחון ושאונו יחד, הכול עושים יחד. גידלנו 5 ילדים ו- 12 נכדים, 2 נינות ולא קיבלתי אפילו שמץ מושג שהוא לא ידאג לי" (עמ' 22 שורות 11-12) ... אני יודעת שבעלי ואני, היינו הכול ביחד והייתי עזר כנגדו בהכל.. לא חשבתי על עצמי, כי הרגשתי עצמי בטוחה" (עמ' 24 שורה 32).



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

- 1  
2 15. מעדותו של עו"ד מססה – שאין לו כל עניין בתוצאות ההליך – עולה התמונה הבאה: המנוח  
3 היה אדם פטריארכלי שעל פיו יישק כל דבר. למרות זאת, שני בניה"ז פעלו בהרמוניה גם בכל  
4 הנוגע לרכוש הנפרד והמנוח לא מידר את המערערת מהפעולות שערך ברכוש הנפרד והם  
5 נעשו בידעיתה ותוך שיתוף פעולה מלא עמה. המערערת סרה למרותו של בעלה וחתמה על  
6 כל מסמך שהמנוח ביקש שהיא תחתום עליו. היא חתמה על הסכמות למכירת דירות שהיו  
7 ע"ש המנוח ומעולם לא המרתה את פיו. לדוגמא: היא הסכימה שתוענק במתנה מקרקעין בג'  
8 שהיו רשומות ע"ש המנוח וששיקפו זכויות לקבלת 7.3 דירות במגרש לכמה מבנותיהם  
9 ונכדיהם (הסכם המתנה מיום 23.10.17). המערערת חתמה על תצהיר שבו היא מאשרת שאין  
10 לה כל זכות במקרקעין אלו. היא אף הסכימה לתת במתנה לנכדתם ס' מחצית מדירת המגורים  
11 שהיתה רשומה ע"ש המנוח (עמ' 25 שורה 3). המנוח הוזהר כמה וכמה פעמים ע"י עו"ד  
12 מססה שיתכן שיגיע לש' מחצית מזכויותיו. ברם, המנוח בחר "לקחת סיכון" ולא פעל בשום  
13 צורה שהיא על מנת למנוע זאת. המנוח האמין שהמערערת לא תעז לעשות כן ואולם הוא לא  
14 ביקש מעורך דינו הצמוד לעשות כל פעולה על מנת למנוע דרישה כזו ולא אמר לו אף פעם  
15 שלא מגיע לה מחצית מכל רכושו. המנוח לא ביקש מהמערערת לחתום על הסכם ממון ואפילו  
16 לא שלח אליה מכתב שבו הוא מודיע לה שאין לה כל חלק ונחלה בכל הרכוש הרשום על  
17 שמו. הוא גם לא התייחס בצוואתו לאפשרות שש' תדרוש מחצית מעיזבונו עקב חזקת  
18 השיתוף, למרות שכאמור הוא היה מודע היטב לאפשרות זו.  
19  
20 16. אני סבור שיש הגיון רב בטענת המערערת, שאילו ידעה שלא תקבל מחצית מכל רכושו של  
21 בעלה, היא לא היתה מסכימה שתוענק במתנה דירות לכל בנותיה ואף לחלק מנכדיה ולא סביר  
22 שהיא היתה מסכימה שתוענק לנכדתה ס' מחצית מדירת המגורים, אם היא היתה יודעת  
23 שלאחר פטירת בעלה היא תוותר כמעט ללא רכוש. בהחלט ייתכן שאם המנוח היה מבהיר  
24 למערערת שאין לה כל יד ורגל בנכסיו, היא לא היתה מסכימה לחתום על מסמכי וויתור  
25 והצהרה שאין לה זכויות בדירות שנמכרו בבניין, וכן ביחס למקרקעין בג'. קשה להעלות על  
26 הדעת שהמערערת הסכימה שיוענקו דירות במתנה לכל בנותיהם ולחלק מנכדיהם ואילו  
27 היא תוותר לעת זקנתה כמעט ללא רכוש וללא מזומנים, כשהיא נאלצת להסתמך על טוב ליבם  
28 של ילדיה. לא נסתרה גם טענתה של המערערת שפיצויים שהיא קיבלה בגין נזקי גוף עקב





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 20-05-29298 כ' נ' כ' ואח'

- 1 תאונת דרכים שעברה בשנת 1992 בסך של 480,000 ₪, הועברו לידי המנוח לצורך הוצאות  
2 המשפחה.  
3  
4 17. ביהמ"ש קמא לא קבע שחיי בניה"ז לא היו תקינים ומחומר הראיות, לרבות מעדותו של עו"ד  
5 מססה עולה שהם חיו בדרך כלל בשלום ובשיתוף פעולה וש' היתה מעורבת גם בהחלטות  
6 הקשורות לרכושו הנפרד של המנוח. אין לראות בעובדה שש' חתמה על מסמכים שבהם היא  
7 מוותרת על זכויותיה במקרקעין ובדירות שהיו ע"ש המנוח, משום ויתור על זכויותיה בשאר  
8 הרכוש שנותר בידי המנוח. מסמכי ויתור אלו נעשו על מנת להבטיח את זכויות מקבלי או  
9 רוכשי הנכסים ועל מנת לוודא שאכן לא תעלה טענה מצדה שחלק מהזכויות שלה. וויתורה  
10 והסכמתה שאין לה זכויות בנכסים אלו - שנעשו בעיקר על מנת למכור אותם ולהעניק זכויות  
11 בדירות לילדי הצדדים ולנכדיהם - לא מלמדת כלל על ויתור גורף של זכויותיה ביתר הנכסים.  
12 אדרבא, החתימה על ויתור ביחס לנכסים ספציפיים שנמכרו יכולה ללמד כי ללא הויתור על  
13 הזכויות, אכן למערערת היו זכויות בנכסים אלו למרות שהם היו רשומים ע"ש המנוח בלבד,  
14 עקב חזקת השיתוף.  
15  
16 18. גם העובדה שהמערערת נמצאה לא אמינה בעיני ביהמ"ש בכל הנוגע להתנהלותה בהליכים  
17 אחרים כגון בתביעה שהוגשה נגדה ע"י האפוטרופוס של אמה או בתביעה שהגישה כנגדה  
18 המשיבה 1 ביחס לרכב שרכשה מהמנוח, לא צריכה לגרוע מזכויותיה הקנייניות על פי חזקת  
19 השיתוף. אי אמינות והתנהלות שאינה בתום לב בהליכים משפטיים, לא יכולים לגרוע מזכויות  
20 המגיעות על פי חזקת השיתוף.  
21  
22 19. לפיכך, אני סבור שבנסיבות אלו, שבהן המנוח לא הבהיר למערערת ולו בבדל מסמך או  
23 באמצעות כל אינדיקציה אחרת שהוא לא רואה בה שותפה לכל הרכוש שנצבר בתקופת החיים  
24 המשותפים כתוצאה ממתנות שקיבל מאביו ושנרשמו על שמו בלבד, אין לפגוע בהסתמכותה  
25 על חזקת השיתוף ויש להחילה אף עליהם. כפי שציין כב' השופט רובינשטיין בבע"מ  
26 1059/17 פלוני נ' פלונית (9.2.17):  
27  
28 "נזכור, זוגיות אינה רק עולם כלכלי...היא עולם של רגשות, אינטימיות, לעיתים אהבה ענקית  
29 ההופכת לאיבה לא פחות, ואלה גורמים שעלינו לשקול, בהצבת התיאוריה ובמבחן המעשי.





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 תפקיד בתי המשפט בסופו של יום הוא לנסות להגיע, בתוך מה שלפניהם, לתוצאה שיש בה  
2 צדק בגדרי הדין".

3  
4 ודוק: המערערת לא הייתה צריכה להוכיח שהמנוח התכוון לשתפה בנכסיו החיצוניים. אין  
5 מחלוקת שהוא הקפיד לשמור אותם בנפרד. ברם, מספיק שהמערערת הוכיחה שהיא הסתמכה  
6 על נכסים אלו ולא הובהר לה מעולם על ידי בעלה שאין לה בהם כל זכות בכדי להחיל גם  
7 עליהם את חזקת השיתוף בנסיבות מקרה דנן.

8  
9 20. לא ניתן להשלים עם מצב שבו אישה שחייה עם בעלה כ – 58 שנים ללא משברים מהותיים  
10 אף אם לא בכל השנים היה "גן של שושנים", הביאה עמו חמישה ילדים, טיפלה וסייעה בכל  
11 מטלות הבית לרבות בדירות שהיו רשומות על שמו, תצא וידיה על ראשה והיא תוותר רק עם  
12 מחצית דירת המגורים שהמנוח הוריש לה בצוואתו וסך של 180,000 ₪. במקרה דנן, שעה  
13 שהמנוח לא הביע במהלך כל חיי הנישואין הארוכים את דעתו שהוא לא רואה באשתו שותפה  
14 בנכסיו שכמעט כולם הגיעו אליו במתנה מאביו, המערערת זכאית היתה להסתמך על נכסים  
15 אלו ויש להחיל גם עליהם את חזקת השיתוף.

16  
17 כפי שציין כב' השופט שוחט בתמ"ש 70030/98 א.ט. נ' ל.ט. (19.1.00) שגם בו החיל בית  
18 המשפט את חזקת השיתוף על נכסים חיצוניים:

19  
20 "כיום, לאחר כארבע עשורים של חיים משותפים, לא ניתן לעשות הפרדה "שלי שלי, שלך  
21 שלך". תוצאה זו יוצרת עיוות ואין להסכים לה".

22  
23 21. ודוק: המערערת מלכתחילה לא תבעה זכויות במקרקעין בח' שהמנוח ירש מאביו. היא תבעה  
24 זכויות בנכסים שהמנוח רכש בתקופת הנישואין מכספי אביו. מדובר במקרקעין בק' ובתמורת  
25 מקרקעין בה'. נכסים אלו נרשמו ע"ש המנוח בלבד היות שאביו מימן את רכישתם ואולם  
26 במשך עשרות שנים מאז רכישתם, המנוח לא הביע את עמדתו בשום דרך שהיא, שהמערערת  
27 לא שותפה בהם. המערערת אף זכאית למחצית מכל הכספים שהיו למנוח בחשבונות הבנקים  
28 והכספת שלו שגם ביחס אליהם, לא הוכח שהמנוח גילה דעתו שלמערערת אין בהם זכויות.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

22. לפיכך, אציע לחברותיי לקבל את הערעור ולקבוע שחזקת השיתוף חלה אף על המקרקעין  
והדירות בק' וכן על כל חשבונות הבנק של המנוח ותכולת הכספת שלו. כמו כן, אציע לבטל  
את ההוצאות שנפסקו לחובת המערערת בבית המשפט קמא ולחייב את המשיבות 1 ו- 5  
בהוצאות המערערת בסך של 20,000 ₪.

נפתלי שילה, שופט

7

8

### השופטת עינת רביד, אב"ד:

1. קראתי את פסק דינו של חברי, השופט נפתלי שילה, ואיני יכולה להסכים עמו כי יש לקבוע  
שיתוף בנכס, שניתן לאחד מבני הזוג במתנה או בירושה או נרכש קודם לחיים המשותפים  
("נכסים חיצוניים"), ונותר רשום כל השנים על שם המקבל בלבד והוא אף נהג בו מנהג  
הפרדה גמורה (כפי שאפרט), אשר אינו "דירת המגורים" או עסק משפחתי שהושקע בו מאמץ  
משותף או נכס שהוטמע בנכסים המשותפים. לכך אוסיף, כי כאשר דרישת בן הזוג לשיתוף  
מתעוררת לראשונה בתביעה כנגד היקף העיזבון, כשבן הזוג כבר אינו עמנו להביע עמדתו,  
מתחייב כי הנטל על בן הזוג הנותר בחיים צריך להיות בהכרח גבוה יותר.

2. אין מחלוקת כי בני הזוג חיו יחדיו כזוג נשוי במשך כ- 58 שנים, עד לפטירת המנוח ביום  
3.3.2018 ואף הביאו יחדיו חמישה ילדים. כמו כן אין מחלוקת שאין להתערב בהכרעת בית  
משפט קמא לפיה המקרקעין בק', הדירות בבניין ואף תמורת מכירת הקרקעות בה', הם רכוש  
שניתן במתנה למנוח על ידי אביו ולא מדובר ברכוש שנצבר כתוצאה מ"מאמץ משותף" של  
בני הזוג.

3. לטעמי, המנוח דאג להפרדה ברורה של רכושו כל ימי חייו. המערערת עצמה אישרה  
בתצהירה שתמורת השכירות בדירה בקומה שבע, הרשומה על שם המנוח בלבד, התקבלה  
לידי המנוח בלבד לחשבון בנק נפרד הרשום על שמו בלבד (סעיף 31 לתצהיר המערערת);



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

- 1 כך גם תמורת מכר הקרקע בה', אשר הייתה רשומה מאז ומתמיד על שם המנוח בלבד,  
2 הופקדה בחשבון בנק ייעודי על שם המנוח בלבד שנפתח במיוחד לשם כך בבנק איגוד ושם  
3 נשמרו בהפרדה מלאה עד יום פטירתו (עדות המערערת, עמוד 27 שורות 28-34).
- 4 .4. ההפרדה הרכושית בנכסים החיצוניים הייתה ברורה במהלך חיי המנוח, כפי שקבע בית  
5 המשפט קמא, ולמעשה לא יכולה להיות על כך מחלוקת של ממש.
- 6 .5. גם עדותו של עו"ד מססה, לטעמי, אינה מקעקעת זאת. נהפוך הוא. בית המשפט קמא מזכיר  
7 את עו"ד מססה בהכרעתו, אך ורק בהקשר לכך שעורך דין מססה טען בעדותו שהעיר את  
8 שימת ליבו של המנוח לחזקת השיתוף, אלא שהמנוח בחר לא לעשות דבר, למעט הותרת  
9 צוואתו וקיום רישום נכסיו על שמו בלבד (סעיף 71 לפסק הדין). ואכן כך יש לראות את  
10 הדברים. המנוח לא חשש מהמערערת בכל הנוגע לטענות לבעלות לגבי הנכסים החיצוניים,  
11 כיוון שהיה סמוך ובטוח בבעלותו בהם, וכן שלא תתבע דבר, היות ומוכן היה לו שרכוש זה  
12 שייך לו בלבד והיה משוכנע שהיא סברה וקיבלה זאת כל חייהם ומעולם לא ערערה על כך  
13 בעודו בחיים. לפיכך, הערתו של עו"ד מססה על הסיכוי לתביעה מצידה התקבלה ב"תנועת  
14 יד" מצד המנוח, לאמור בביטול. ראו: "היה עושה עם היד 'אל תדאגו יהיה בסדר'" (עמ' 64  
15 שורות 6-14).
- 16 .6. מכאן, שהשאלה העומדת בפנינו היא האם "נכס חיצוני" (שאינו דירת המגורים או העסק  
17 המשפחתי) המוחזק כל השנים באופן מובהק בנפרד על ידי בן הזוג מקבל המתנה/ירושה,  
18 יהפוך למשותף, אך ורק מכוח שנות החיים המשותפות הרבות (58 שנים וחמישה ילדים),  
19 אשר יימחקו את ההפרדה. אבקש לצמצם את הכרעתי לשאלה העומדת לפנינו, דהיינו  
20 בתביעה כנגד עזבון ובסוגיית נכסים חיצוניים, שאינם דירת המגורים או עסק משפחתי.
- 21 .7. אתחיל ואומר שככל שעסקינן היה בדירת המגורים, או בנכסים חיצוניים שנוהלו ביחד  
22 כדוגמת "עסק משפחתי", כי אז ללא ספק היה מקום לאמץ את עקרון השיתוף על פי ה"גישה  
23 הקישורית קהילתית", כפי שמאפיין פרופ' ליפשיץ את הפסיקה הנוהגת לשתף גם נכסים  
24 חיצוניים בתנאים מסוימים [ראו פרופ' שחר ליפשיץ בספרו "השיתוף הזוגי" (2016) עמודים  
25 112-145, להלן: ליפשיץ].



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 אולם כאשר עסקינן במקרה מובהק של תביעה כנגד עזבון לשיתוף בנכס מקרקעין (שאינו  
2 דירת המגורים ואינו עסק משפחתי) שנתקבל במתנה והוחזק בהפרדה גמורה כל חיי בן הזוג  
3 (ללא תחלוף או ערבוב), הרי שאין כל אינדיקציה בפסיקה לקביעת שיתוף בנכס שכזה. אסביר  
4 כי גם סוגיית הצדק אינה מתעוררת כאן, שהרי אין עסקינן במאמץ משותף ואף לא בסוגיה  
5 של שוויון מגדרי, משום שבן הזוג מקבל המתנה או יורש "הנכס החיצוני" יכול להיות גבר  
6 או אישה. הסוגיה היחידה היא סוגיית ההסתמכות של בן/ת הזוג על נכסי בן/ת זוגו, אליה  
7 אתייחס בהמשך.

8 8. בסוגיית הנכסים החיצוניים, ניתן להביא כבר מפסק הדין קוטלר [ע"א 1937/92 משה קוטלר  
9 נ' חיה קוטלר, פ"ד מט(2) 233 (1995)] בגדרו אמנם שותפו בית המגורים וחשבונות בנק  
10 שנצברו במהלך החיים המשותפים, אך הוחרגו חשבונות הבנק שהתקבלו בירושה (ראו סעיף  
11 11 לפסק הדין); כך בעניין בריל [ע"א 4151/99 בריל נ' בריל, פ"ד נה(4) 709 (2001)] נקבע  
12 במפורש בפסק הדין כי החלה "אוטומטית" של שיתוף על נכסים חיצוניים גם בנישואין  
13 ארוכים, אינה הדין, ויש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו; כך בעניין דרהם [ע"א 1880/95 דרהם  
14 נ' דרהם, פ"ד נ(4) 865 (1997)] שבו דעת הרוב הכריעה לשיתוף משום שקבעו שנכסי  
15 המקרקעין הגיעו לידי הבעל כתוצאה מעיסוקו בתחום זה וכן משום שעסקינן בנכסי מקרקעין  
16 שנרכשו בתקופת הנישואין ממכירת נדל"ן שקדם לנישואין; כך בעניין אבולוף (ע"א  
17 2280/91 רחמים אבולוף נ' מזל אבולוף, פ"ד מז(5) 596 (1993)] נדון העסק המשפחתי, שבו  
18 הושקע, כך נקבע, מאמץ משותף (חנות פרחים משפחתית); כך בבע"מ 5939-04 פלוני נ'  
19 פלונית, פ"ד נט(1) 665 (2004) הדיון נסב על דירת המגורים; כך בעניין הדרי [ע"א 806/93  
20 יהודית הדרי נ' שלום הדרי, פ"ד מח(3) 685 (1994)] עסקינן בדירת המגורים; כך בעניין  
21 עבאדה [ע"א 45/90 שמעון עבאדה נ' תקווה עבאדה, פ"ד מח(2) 77 (1994)] נקבעה כוונת  
22 הבעל לשתף את אשתו, משום שהבתים שנבנו על אותו מגרש, שנקנה מכספו שלו, נבנו  
23 במאמץ וכספים משותפים ומכאן שהמגרש נטמע ברכוש המשותף.

24 כפי שמסכם זאת ליפשיץ בעמוד 140-139 :

25 "הנה כי כן, כיום יש בישראל שני סוגים של הסדרי שיתוף כחלק מחזקת השיתוף: סוג אחד  
26 עוסק בנכסים שהופקו מהמאמץ המשותף של בני הזוג. בהקשר זה הפסיקה מאמצת בעיקר את  
27 מודל המאמץ המשותף הנורמטיבי, ולכן תנאי הסף לתחולת החזקה והיקף הנכסים הכלולים



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

- בה נקבעים בעיקר באמצעות מבחנים נורמטיביים שאינם תלויים בכוונת הצדדים. בדומה לכך, ככל שמדובר בנכסי המאמץ המשותף, התיוג הדיספוזיטיבי מתמצה ביכולת להתנות על החזקה באמצעות הסכם ממון. בכל מקרה אחר תוחל החזקה – גם כנגד אומד דעתו הברור של הבעלים הרשום או אפילו אומד דעתם של שני הצדדים.
- לעומת זאת כאשר מדובר בנכסים החיצוניים, שלא הופקו ממאמץ משותף, חזקת השיתוף מתבססת על מודל הקהילה המשפחתית. מודל זה רגיש לכוונת הצדדים, ומשום כך הפסיקה העוסקת בעניינים הללו משתמשת במקרים רבים במבחנים הסכמיים הנותנים משקל לאורח החיים המשפחתי ולכוונה הספציפית של הצדדים.
- סיכום הדברים מעלה, שכוונת הצדדים צריכה להיות גם היא לנגד עינינו ולא מצאתי שהוכח שכוונתו של המנוח הייתה לשתף את המערערת בנכסים החיצוניים, כאשר הנטל להוכיח מוטל עליה.
9. זאת ועוד, בתביעות כנגד עיזבון, אשר נדרש בהם נטל הוכחה מיוחד [ראו בע"א 2556/05 זלוטי נ' אינדיבי (8.2.09)], אכן נראה כי ידו של בן הזוג דורש השיתוף הייתה על התחתונה. ראו פסקי הדין עמ"ש (ת"א) 11333-06-18 י.ל נ' ע.ח (5.11.19), וכן עמ"ש (ת"א) 63191-01-14 פלונית נ' מ.א. (25.11.15), סעיף 35 לפסק הדין.
10. עוד עלי להתייחס לסוגיית ההסתמכות, אשר מוזכרת אצל ליפשיץ (עמוד 140-142). הפסיקה הדגישה סוגיה זו בכל האמור לדירת המגורים או לנכסי המאמץ המשותף, כמעין נימוק נוסף לשיתוף בן הזוג באותם נכסים חיצוניים. במקרה שבפנינו, נקבעו בצוואת המנוח זכויות המערערת במחצית דירת המגורים, כאשר על זכות מגוריה "לאריכות ימיה ושנותיה" במלוא דירת המגורים נכתבה הערת אזהרה מפורשת במרשם המקרקעין (ראו מוצג 35 למוצגי המערערת). זאת ועוד, עסקינן בדירת גן בק', שבשנת 2017 הוערכה מחציתה לסך 2,200,000 ₪ (ראו במוצג 35 הנ"ל), כאשר בנוסף ציווה לה המנוח בצוואתו 180,000 ₪. נראה שקשה להלום בנסיבות אלה, התערבות ברצון המנוח בבעלותו ב"נכסים החיצוניים" על סמך עקרון ההסתמכות, כפי שהועמד בפסיקה עד היום.
- איני מקבלת את טענת המערערת, כי "הסכימה" שהמנוח יתן בחייו מתנות לילדיה ונכדיה בהסתמכה על מחצית הרכוש שתיוותר, השייכת, לכאורה, לה מכוח חזקת השיתוף. אין לכך



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

- 1 כל אינדיקציה בהתנהלות המערערת. נהפוך הוא. התנהלות המערערת בחייו של המנוח  
2 מצביעה על הדברים כפשוטם. המנוח חילק מרכושו לילדיו ונכדיו בחייו ללא כל הפרעה  
3 מהמערערת, משום שהמערערת ידעה שזכותו לעשות ברכושו כבשלו ולא יכלה לערער על  
4 כך. בסוגיה זו, אין מנוס מלציין שבית משפט קמא לא נתן אמון בגרסת המערערת.
- 5 11. לטעמי, קביעה לפיה על המנוח היה להותיר מסמך כתוב כלשהו הקובע כי "הנכסים  
6 החיצוניים" המובהקים הרשומים על שמו אינם בבעלות בת זוגו היא קביעה שאינה עולה  
7 בקנה אחד עם הפסיקה עד היום. לטעמי, משהפסיקה רואה את הנכסים החיצוניים כנכסים  
8 בבעלות בן הזוג הרשום גם בנישואין רבי שנים (וכאשר חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-  
9 1973, סעיף 5(א)(1), רק מוסיף ומחדד תפיסה זו) הרי העברת הנטל לכתפי בן הזוג המת,  
10 שהנכס רשום על שמו, להותיר מסמך בכתב המאשש את בעלותו הרשומה והמוכרת, נראית  
11 לי דרישה הפוגעת בעקרונות הקניין והוודאות.

### סוף דבר

- 12 12. לו דעתי תשמע כי אז יידחה הערעור.
- 13 13. במקרה שדעתי תשמע, המערערת תישא בהוצאות המשיבות 1 ו-5 בסך של 10,000 ₪ לכל  
14 אחת.

16  
17  
18  
19

עינת רביד, שופטת

### השופטת נועה גרוסמן:

- 20 1. במחלוקת שבין חבריי, אני מצרפת את הסכמתי לחוות דעתו של השופט נפתלי שילה,  
21 ומטעמיו. להלן אנמק בקצרה.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1. אין מחלוקת בין חבריי, כי הנכסים שבני הזוג צברו יחדיו בתקופת חייהם המשותפים, הם  
אכן משותפים. לפיכך צוואת המנוח והחלוקה בה חילק את נכסיו בין חמשת הבנות המשיבות  
1 – 5 כפופה לזכויות שהאישה צברה באותם נכסים. המנוח לא יכול היה להעניק יותר ממה  
שיש לו. מאחר והאישה היא בעלת מחצית הזכויות בנכסים מכוח חזקת השיתוף, פשיטא  
שהמנוח העניק לכל אחת מהיורשות רק מחצית ממה שסברו שקיבלו ולא את השלם.  
זו הייתה גם קביעתו של בית המשפט קמא בפסק דינו, סעיפים 64 – 74 וכן סעיף 95.
3. חברי חלוקים ביניהם ביחס לנכסים שבית המשפט קמא הגדיר "נכסים חיצוניים".  
אלה הם הנכסים שהמנוח צבר/יצר בתקופת הנישואין והחיים המשותפים, אך המקורות  
לאותם נכסים הגיעו לידיו מאביו ז"ל:  
א. ארבעת הדירות בק', שהן פרי עסקת קומבינציה שנערכה על מקרקעין שהמנוח  
קיבל מאביו.  
ב. תמורה כספית שהתקבלה ממכר מגרש בה', שאף אותו קיבל המנוח מאביו.  
ודוק: האישה לא תבעה נכסים שהמנוח קיבל מאביו ונשארו בצורתם הגולמית ללא שינוי,  
כגון זכויות במקרקעין בח' שהמנוח קיבל מאביו.
4. האם נכסים שנרכשו ע"י המנוח בתקופת החיים המשותפים, אך המקור הכספי לרכישתם  
התקבל מן הסב ז"ל הם נכסים אותם יש להחריג משיתוף הנכסים כפי שסבר בית משפט קמא  
וסבורה חברתי השופטת עינת רביד אב"ד, או שמא אלה הם נכסים עליהם יש להחיל שיתוף  
בנכסים כפי שסבר חברי השופט נפתלי שילה.  
זוהי השאלה המצריכה הכרעה.
5. הדוקטרינה משכבר הימים אוחות בדעה, כי רק נכסים שצברו בני הזוג במשותף בתקופת  
חייהם המשותפים נכנסים לגדר השיתוף. נכסים חיצוניים או חליפיהם, לא יכללו בו.  
אני סבורה כי הגיעה השעה לרענן את הגישה הנוהגת ביחס לנכסים שנוצרו ע"י בני הזוג או  
מי מהם, בתקופת חיי השיתוף, גם אם מקורם בנכסים חיצוניים שהובאו אל תוך הקשר או



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 ניתנו לאחד מבני הזוג במתנה במהלכו. אם לא נאמר כן, נכבול משפחות מודרניות, לחלוקה  
2 כלכלית מיושנת שאינה תואמת חיי שיתוף מלאים.

3 במיוחד בענייננו עת מדובר במקרה מובהק של בני זוג שהיו נשואים זל"ז 58 שנה וגידלו  
4 יחדיו חמישה צאצאים.

5 25 שנה הן שנות דור. אם כך מה נאמר על 58 שנה ? האם בני זוג שהיו נשואים תקופה כה  
6 ארוכה אינם זכאים לערוך שינויים וריענון בנכסיהם ? נכס שהתקבל כתוצאה ממקור חיצוני  
7 כגון הורה של אחד משני בני זוג, ועבר שינוי בתקופת החיים המשותפים באופן שהשביח את  
8 ערכו, ראוי להיחשב נכס שנוצר ע"י שני בני הזוג יחדיו. מי באמצעות פעולותיו להשביח, מי  
9 באמצעות יצירת תשתית ביתית הולמת שאיפשרה מרווח פעולה עיסקי לבן הזוג שיכול היה  
10 להתפנות ליזום את שינוי הנכס, השבחתו, והתאמתו למירקם החיים העדכני. דוגמא מצויינת  
11 לכך ניתן למצוא בענייננו : הנכס בק' שהחל דרכו כמגרש וסיים כארבע דירות בעיסקת  
12 קומבינציה.

13 6. בית המשפט קמא אשר שמע את העדויות ציין בפסק דינו, כי אכן האישה הייתה מעורבת  
14 באופן אינטנסיבי בתהליכי הפיכת הנכס ממקרקעין לדירות. אלא שבחר לראות את פעולותיה  
15 כפעולות של "שליח".

16 דעתי בכל הכבוד שונה. האישה אינה בחזקת טבחיית, מנקה או שליחה של בעלה. היא שותפה  
17 לדרך חייו ועזר כנגדו. כזו היא זכאית לחלקה בנכסים שנוצרו בתקופת הקשר הזוגי. גם אם  
18 מקורם היה מלכתחילה חיצוני. במיוחד כאשר מעורבותה בקימום הדירות הייתה מהותית.  
19 כזו שלא ניתן לבטלה, לקטנה ולגמדה לכדי פעולה של "שליח" גרידא.

20 כך גם מכר הקרקע בה'. המכירה הניבה סכום כספי, הנכס שינה צורתו ממקרקעין לכסף  
21 מזומן. שינוי הצורה הזה התאפשר במהלך החיים המשותפים והוא פעולה כלכלית שנעשתה  
22 ע"י המנוח בהיותו חלק מזוג ולא כאדם בודד. האישה בניהול הבית, בגידול הילדים ובכל  
23 פעולותיה, העניקה לו את התשתית לפרוץ קדימה ולנהל את נושא המכר. מדוע זה יגרע אפוא  
24 חלקה מאותם כספים ? יש לראות את הכספים הללו ככספים שנצברו ע"י שני בני הזוג יחד  
25 שכן מהלך המכירה היה במהלך החיים המשותפים.





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

7. לטעמי, בשלה השעה להרחיב את משמעות הביטוי "חיי שיתוף" ואף "איזון משאבים" ולהחילם גם על נכסים שמקורם הראשוני היה אולי חיצוני אך עברו תהליך של עיבוד, שינוי והתפתחות, תוך כדי קשר הנישואין. שכן, קשר זה הוא שאיפשר את התשתית לעשיית השימוש המיטבי ולפיתוח הנכסים הראשוניים. כשם שהזוג הצעיר התפתח מאז נישואיהם בשנות השישים, לא קפא על שמריו אלא הקים יחדיו משפחה בת חמישה ענפים, כך גם הנכסים שהובאו אל תוך הקשר לא נותרו כשהיו, קפואים בזמן. לטעמי, התפתחותם ופירותיהם ראויים להיחשב תולדה של מאמץ זוגי משותף.
- אם המנוח שתל באדמה גלעין שקיבל מאביו וזה הצמיח עץ עבות, גם האישה זכאית ליהנות מצילו ומפירותיו, והנמשל ברור.
8. אם לא נאמר כי לאישה יש זכויות בנכסים שיצרו בני הזוג בתקופת הנישואין – גם אם הם תולדה ותחלוף חפצי של נכסים שהתקבלו אביו של המנוח – תצא האישה בגילה המתקדם מקשר נישואין של 58 שנה וידיה על ראשה. אני סבורה כי זוהי פגיעה מהותית בעקרון השוויון ובזכויות יסוד.
- הדברים אמורים לא רק לגבי המערערת הספציפית שלפני אלא ככלל, בראיה מרחבית של חיי זוגיות ושיתוף.
- משכך, אני מוצאת כי המערערת זכאית לקבל את חלקה בנכסים שבעלה צבר והשביח בתקופת החיים המשותפים, גם אם מקורם הרחוק נעוץ בשירשור נכס שקיבל בעבר מאביו.
9. מן המקובץ לעיל, אני מצטרפת כאמור, לעמדתו של חברי השופט נפתלי שילה.

נועה גרוסמן, שופטת

הוחלט ברוב דעות בהתאם לפסק דינו של כבוד השופט שילה.



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 29298-05-20 כ' נ' כ' ואח'

1 המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים.

2 פסק הדין מותר לפרסום בכפוף להסרת פרטים מזהים.

3

4 ניתן היום, י"ד אייר תשפ"א, 26 אפריל 2021, בהעדר הצדדים.

5

נועה גרוסמן, שופטת

נפתלי שילה, שופט

עינת רביד, שופטת, אב"ד

6